

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Словарь иностранных слов. – 18-е изд., стер. – М. : Рус. яз., 1989. – 624 с.
2. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю.С. Шемшученка. – К. : Юридична думка, 2007. – 992 с.
3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.
4. Петрова Г. Международно-правовые и организационные меры в борьбе с коррупцией в Европейском Союзе: границы и ориентиры / Г. Петрова // Вся Европа. – 2010. – № 3. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://alleuorpalux.org/?p=2516>.
5. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1699-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 46. – Ст. 2047.
6. Адміністративне право України. Академічний курс : [підручник] : у 2 т. / ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К. : Юридична думка, 2004. – Том 1 : Загальна частина. – 2004. – 584 с.
7. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления : [курс лекций] / Г.В. Атаманчук. – М. : Юрид. лит., 1997. – 400 с.

УДК 342.95

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ЗДІЙСНЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ У МИТНІЙ СПРАВІ

PROBLEMATIC ISSUES OF LEGAL SUPPORT AND ORGANIZATION OF EXAMINATION IN THE CUSTOMS BUSINESS

Дорофєєва Л.М.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У статті піддається критичному аналізу сучасний стан правового забезпечення проведення митної експертизи в справах про порушення митних правил та в ході здійснення митного контролю. Виявлені недоліки нещодавно затвердженого Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень дали змогу сформулювати пропозиції щодо його вдосконалення.

Ключові слова: митні органи, митний контроль, взаємодія, експертиза, порушення митних правил.

В статье проведен критический анализ современного состояния правового обеспечения проведения таможенной экспертизы по делам о нарушении таможенных правил и в ходе осуществления таможенного контроля. Выявленные недостатки недавно утвержденного Порядка взаимодействия структурных подразделений и территориальных органов Государственной фискальной службы Украины со Специализированной лабораторией по вопросам экспертизы и исследований ГФС в ходе проведения исследований позволили сформулировать предложения по его совершенствованию.

Ключевые слова: таможенные органы, таможенный контроль, взаимодействие, экспертиза, нарушение таможенных правил.

In article the modern state of legal support of conducting of the customs expertise in cases of violation of customs rules and during implementation of customs was critically reviewed. The revealed shortcomings of recently approved Order of interaction of structural divisions and territorial authorities of the State Fiscal Service of Ukraine with Specialized laboratory concerning expertise and researches have allowed to formulate offers on his improvement.

Key words: customs authorities, customs control, interaction, expertise, violation of customs rules.

Постановка проблеми. Спеціальні знання в митній справі використовуються митними органами всіх країн світу, а проведення відповідних досліджень (експертиз) є механізмом отримання необхідної для здійснення митного контролю інформації та доказів у справах про митні правопорушення. Як і в більшості країн, у структурі митних адміністрацій яких створені експертні підрозділи, у системі органів Державної фіскальної служби України функціонує Спеціалізована лабораторія з питань експертизи та досліджень (далі – СЛЕД ДФС), до основних завдань якої віднесено такі: забезпечення реалізації державної податкової політики та політики у сфері державної митної справи, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства; проведення досліджень та здійснення експертної діяльності в податковій і митній сферах та здійснення відповідно до законодавства попередньої оцінки майна, вилученого, конфіскованого за порушення митного й податкового законодавства.

У сучасних умовах ефективна реалізація поставлених завдань у сфері організації проведення митних експертиз зумовлюється не лише якістю нормативно-правового забезпечення діяльності з організації відбору проб і зразків для проведення дослідження, залучення спеціалістів до участі в

митному контролі, а й чіткою взаємодією різних підрозділів Державної фіскальної служби України (далі – ДФС).

Стан опрацювання. Питання, пов'язані з експертизами в митній сфері, досліджувались українськими й зарубіжними вченими неодноразово. Використання спеціальних знань митними органами розглядали А.О. Брачук, В.Г. Драганов, А.В. Дусик, Л.В. Калянова, Л.Г. Карпенко, О.М. Шевчук та інші науковці. Однак правове забезпечення та практичні аспекти організації діяльності органів ДФС і їхніх підрозділів щодо забезпечення проведення експертних досліджень потребують додаткового аналізу.

Мета статті – на основі аналізу правового забезпечення й практики реалізації організаційних заходів із проведення експертиз під час митного контролю та в ході провадження в справах про порушення митних правил виявити проблемні аспекти та запропонувати напрями вдосконалення процедур, пов'язаних із проведенням таких досліджень.

Виклад основного матеріалу. Експертиза є однією з 8 процесуальних дій, визначених у статті 508 Митного кодексу України (далі – МКУ), які можуть проводитись у справі про порушення митних правил із метою отримання доказів, необхідних для правильного вирішення цієї справи. Також до переліку процесуальних дій віднесено взяття

проб і зразків для проведення дослідження (аналізу, експертизи) [1].

І хоча в справах про порушення митних правил експертиза призначається, якщо для з'ясування питань, що виникають у справі, виникла потреба в спеціальних знаннях з окремих галузей науки, техніки, мистецтва, релігії тощо, така експертиза не є судовою експертизою.

Проводиться експертиза експертами спеціалізованого органу з питань експертизи й досліджень ДФС, її відокремлених підрозділів та інших установ або окремими спеціалістами, які призначаються посадовою особою митного органу, у провадженні якої перебуває справа про порушення митних правил.

Митне законодавство визначає, що висновок експерта не є обов'язковим для посадової особи митного органу, у провадженні якої перебуває справа про порушення митних правил, та оцінюється разом з іншими доказами в справі.

Науковці високо оцінюють діяльність експертних підрозділів, які виконують важливу функцію у сфері контролю за дотриманням норм і правил переміщення товарів через кордон [2, с. 146], та відводять найбільш важливе місце в проведенні експертиз у митній справі СЛЕД ДФС [3, с. 67].

Серед досить великої кількості функцій, які здійснюються відповідно до покладених на неї завдань, нас цікавлять насамперед ті, що стосуються митної справи. Зокрема, СЛЕД ДФС виконує такі функції:

- організовує роботу щодо проведення досліджень (аналізів, експертиз) та здійснює експертне забезпечення контролю за додержанням і виконанням вимог законодавства в митній сфері;

- проводить дослідження (аналізи, експертизи) проб (зразків) товарів у межах процедур податкового, митного контролю та оформлення з метою встановлення характеристик, визначальних для ідентифікації (визначення складу, фізичних, фізико-хімічних характеристик тощо) товарів, класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД, перевірки задекларованої митної вартості товарів, встановлення країни походження товарів, встановлення належності товарів до таких, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги, прекурсори, сильнодіючі чи отруйні речовини, встановлення (перевірки) достовірності даних, зазначених у сертифікаті про походження товару з України;

- забезпечує участь своїх спеціалістів у здійсненні митного контролю та оформлення, бере участь у проведенні огляду товарів і транспортних засобів та здійснює експертне забезпечення заходів ДФС щодо запобігання й протидії контрабанді, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства;

- проводить експертизи під час провадження в справах про порушення митних правил із метою з'ясування питань, що виникають, та отримання доказів, необхідних для розгляду цих справ, а також здійснює попередню оцінку майна, вилученого, конфіскованого за порушення митного законодавства;

- контролює дотримання посадовими особами територіальних органів ДФС встановленого порядку взяття (надання) та доставки проб (зразків) товарів для проведення досліджень, вносить пропозиції щодо відбору проб (зразків) товарів посадовими особами територіальних органів ДФС, а в разі необхідності – бере участь у відборі проб (зразків) товарів [4].

Норми статті 516 МКУ розкривають порядок призначення такої процесуальної дії та передбачають, що, визнавши за доцільне проведення експертизи, посадова особа, у провадженні якої перебуває справа про порушення митних правил, вносить постанову, у якій визначаються підстави для призначення експертизи, прізвище експерта або найменування спеціалізованого органу з питань експертизи й досліджень, його відокремленого підрозділу чи

іншої відповідної установи, у якій має проводитись експертиза. У цій же постанові ставляться конкретні питання, які мають бути вирішені під час проведення експертизи, а також зазначаються матеріали, що передаються в розподілення експерта.

Окремо врегульовується порядок одержання проб і зразків для проведення експертизи в справах про порушення митних правил. Так, посадова особа митного органу, у провадженні якої перебуває така справа, має право відбирати в осіб, які притягуються до відповідальності за порушення митних правил, зразки підпису, почерку, а також брати проби та зразки товарів, необхідні для проведення експертизи. У свою чергу особа, щодо якої порушено справу про порушення митних правил, її представники, захисник наділені правом клопотатись перед митним органом, посадова особа якого здійснює провадження в зазначеній справі, про взяття проб і зразків для проведення експертизи.

Процедура отримання матеріалів для дослідження передбачає обов'язкове винесення посадовою особою митного органу, у провадженні або на розгляді якої перебуває справа про порушення митних правил, відповідної постанови та можливість у разі потреби залучення до взяття проб і зразків експерта.

Практичні аспекти реалізації повноважень посадових осіб митних органів на здійснення експертизи в ході провадження в справах про порушення митних правил деталізовані підзаконним нормативним актом – Наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку» від 2 грудня 2016 р. № 1058 [5] (далі – Порядок).

Реалізація вказаного Порядку в ході безпосереднього здійснення митної справи митниці України впродовж першого півріччя 2017 р. дала змогу виявити низку незгодженостей і проблем, що потребують дослідження й пошуку шляхів урегулювання. Вказаний підзаконний нормативний акт не повною мірою відповідає вимогам законодавства, зокрема нормам і положенням Митного кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення. Після набрання чинності цим наказом робота митниці із проведення експертиз, що призначаються в ході провадження в справах про порушення митних правил, зазнала ускладнень, що викликані невідповідністю окремих положень Порядку вимогам законодавства.

Так, Порядком зобов'язано орган ДФС (у нашому випадку митницю) у разі призначення експертам СЛЕД ДФС експертиз, у тому числі товарознавчих, проводити відбір проб і зразків товарів. Виїзд експерта до місця зберігання таких товарів, транспортних засобів повинен забезпечуватись органом ДФС, який призначив проведення експертизи, протягом 3 робочих днів із дня надходження до СЛЕД ДФС запиту або постанови. А після огляду товарів, транспортних засобів за місцем їх зберігання орган ДФС, який призначив проведення експертизи, того ж дня має забезпечити прибуття експерта на своє робоче місце.

З огляду на положення Порядку під час призначення експертиз підрозділу з питань експертизи та досліджень Департаменту податкових та митних експертиз ДФС (далі – підрозділ ДПМЕ ДФС) протоколи одержання проб і зразків для проведення експертизи та відповідні проби (зразки) повинні надаватись до зазначеного підрозділу ДПМЕ ДФС за кожною справою про порушення митних правил.

Звертаємо увагу на ту обставину, що норма частини 3 статті 516 МКУ встановлює, що рішення про призначення

експертизи є обов'язковим для експерта, а також для посадових осіб підприємства, де працює експерт.

Аналогічна норма міститься в частині 2 статті 273 Кодексу України про адміністративні правопорушення, згідно з якою експерт зобов'язаний з'явитись на виклик органу (посадової особи) і дати об'єктивний висновок у поставлених перед ним питаннях.

Відповідно до статей 515–517 МКУ питання призначення експертизи, а також необхідності одержання проб і зразків для її проведення вирішуються посадовою особою митного органу, у провадженні якої перебуває справа про порушення митних правил. Про взяття проб та зразків, згідно із частиною 4 статті 517 МКУ, вказана посадова особа митного органу вносить постанову.

Відповідно до статті 508 МКУ взяття проб і зразків для проведення дослідження (аналізу, експертизи) є процесуальною дією, що проводиться з метою отримання доказів, необхідних для правильного вирішення справи про порушення митних правил, та згідно зі статтею 517 МКУ полягає у вилученні в осіб, які притягуються до відповідальності за порушення митних правил, і в осіб, свідчення та участь яких у вивченні й оцінці обставин порушення митних правил можуть мати істотне значення для провадження та розгляду справи, зразків підпису, почерку, а також проб і зразків товарів, необхідних для проведення експертизи.

Таким чином, юридичною підставою для одержання проб і зразків є постанова особи, у провадженні якої перебуває справа про порушення митних правил, а науково – неможливість вирішення поставлених експерту питань без спеціально підібраного порівняльного матеріалу (зразки підпису, почерку, пломбувальних тросів, експериментальні пломби, обтиснені відповідним пломбувальним пристроєм, необтиснені пломби, аналогічні тим, що досліджуються, відбитки пальців тощо).

Також необхідність відбору проб і зразків може виникнути тоді, коли потрібне визначення складу досліджуваного об'єкта, їх фізичних, хімічних, фізико-хімічних властивостей тощо, що кореспондується із частиною 5 пункту 6 розділу V Порядку, відповідно до якої «якщо під час проведення експертизи виникає потреба у визначенні характеристик товару (склад, фізичні, фізико-хімічні властивості тощо) шляхом проведення досліджень, орган ДФС, який здійснює податковий контроль, або посадова особа органу ДФС, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, забезпечує взяття проб (зразків) товарів, необхідних для проведення досліджень».

В умовах, коли об'єкти експертизи перебувають на складі митниці та надаються експерту в повному обсязі, а дослідження фізико-хімічних властивостей товарів для проведення експертизи не потрібне, відбір проб і зразків для проведення експертизи не лише позбавляється сенсу, а й суперечить окремим нормам законодавства.

Відповідно до частини 4 статті 502 МКУ експерт має право ознайомлюватись із матеріалами справи, які стосуються предмета експертизи, та заявляти клопотання про надання йому додаткових матеріалів, необхідних для надання висновків.

Таким чином, у разі неможливості надання висновку експерт має право заявляти обґрунтовані клопотання про надання додаткових матеріалів, у тому числі про необхідність відбору проб і зразків. Зазначені клопотання розглядаються у встановленому порядку та задовольняються в разі наявності відповідних підстав (або в їх задоволенні відмовляється).

За таких обставин вимоги Порядку щодо надання до підрозділу ДПМЕ ДФС протоколів одержання проб і зразків для проведення експертизи та відповідних проб (зразків) у кожній справі про порушення митних правил, не повною мірою відповідають законодавству та можуть негативно впливати на результати дослідження (окремі

продукти харчування потребують зберігання у визначених температурних умовах, алкогольні та інші напої в скляній тарі потребують особливих умов транспортування тощо).

При цьому митниці мають можливість надавати експертам підрозділу ДПМЕ ДФС вільний доступ до товарів – об'єктів експертизи, забезпечувати належні умови огляду таких товарів, за окремо узгодженим графіком (з урахуванням забезпеченості автотранспортом) забезпечувати виїзд експерта до місця зберігання товарів, відповідно до вимог пункту 6 розділу V Порядку, у тому числі для запобігання псуванню товарів під час їх транспортування до підрозділу ДПМЕ ДФС.

На нашу думку, окремі положення Порядку не узгоджуються між собою та потребують відповідних змін, спрямованих на вдосконалення процедури проведення експертних досліджень у митній справі.

Наприклад, відповідно до пункту 4 розділу II Порядку проведення експертизи з визначення вартості товарів здійснюється на підставі постанови про призначення експертизи в справі про порушення митних правил або запиту в межах здійснення податкового контролю. При цьому залишається невизначеним питання щодо можливості проведення товарознавчої експертизи в ході здійснення митного контролю.

Пункт 6 розділу V Порядку передбачає, що під час проведення експертизи з метою визначення вартості товару, транспортного засобу в межах податкового контролю або в справі про порушення митних правил експерт за потреби проводить огляд товару, транспортного засобу за місцем їх зберігання. Знову залишається неврегульованим питання щодо можливості проведення такої дії в ході митного контролю.

Норма підпункту 2 пункту 2 розділу VI Порядку передбачає, що в разі проведення досліджень (аналізу, експертизи) під час здійснення податкового контролю, митного контролю та митного оформлення висновок складається в двох примірниках. Поза межами регулювання залишається питання щодо кількості примірників висновку в разі проведення експертизи в справах про порушення митних правил.

Відповідно до пункту 4 розділу VI Порядку результати дослідження (експертизи) чинні для наданих проб (зразків) товарів. Для випадків використання спеціальних знань у справах про порушення митних правил, коли товари можуть бути представлені в одиничних екземплярах або несуттєво відрізнятись за моделями чи розмірами, особливого значення набуває питання чинності висновків дослідження щодо вартості товарів, визначеної на підставі відібраних зразків, для решти товарів, що є безпосередніми предметами порушення митних правил.

Вимога пункту 6 цього ж розділу Порядку щодо обов'язковості обґрунтування посадовою особою органу ДФС під час прийняття рішення неврахування нею висновку, оформленого за запитом про проведення дослідження (аналізу, експертизи), або незгоди з висновком, оформленим за постановою про призначення експертизи в справі про порушення митних правил, суперечить принципу вільної оцінки доказів. Вказана норма замість оцінки доказів у їх сукупності задає наперед визначений пріоритет такому доказу, як експертний висновок, і вимагає особливого порядку його відхилення. При цьому така норма діє лише в частині випадків прийняття рішень у справах про порушення митних правил (коли рішення приймається керівником митниці або його заступником). Натомість у випадках, коли справу про порушення митних правил буде розглядати суддя (суд), ця норма для нього не розповсюджується, що ставить під сумнів доцільність існування процесуальних норм із вибіркоvim спектром дії.

Висновки. Таким чином, використання спеціальних знань у митній справі актуальне як у ході здійснення митного контролю, так і під час провадження в спра-

вах про порушення митних правил. Для підвищення ефективності використання відомчих експертних установ ДФС чинний сьогодні Порядок взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень потребує вдосконалення з метою узгодження його окремих положень із митним законодавством та законодавством про адміністративні правопорушення.

раторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень потребує вдосконалення з метою узгодження його окремих положень із митним законодавством та законодавством про адміністративні правопорушення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Митний кодекс України : Закон України від 13 березня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 44–48. – Ст. 558.
2. Мельник О.Г. Митна експертиза: сутність, призначення та види / О.Г. Мельник, В.С. Хмаренко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.6. – С. 142–146. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnlntu_2012_22.
3. Брачук А.О. Митні експертизи: поняття, характеристика та види / А.О. Брачук // Митна справа. – 2015. – № 3. – С. 62–67.
4. Положення про Спеціалізовану лабораторію з питань експертизи та досліджень ДФС : затверджене Наказом Державної фіскальної служби України від 1 жовтня 2014 р. № 154 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/struktura-/spetsializovan-departament-ta-org/spetsializovana-laboratoriya/zavdannya-i-funktsii>.
5. Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку : Наказ Міністерства фінансів України від 2 грудня 2016 р. № 1058 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/21693-16>.

УДК 342.95 615.1

ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ Й МИТНА СПРАВА

MEDICINAL PRODUCTS AND CUSTOMS CIRCUMSTANCES

Зима О.Т.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного права*

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена визначенню юридичного статусу лікарських засобів у митній сфері, а також формуванню теоретичних підходів до низки питань щодо переміщення фармацевтичної продукції через митний кордон України. Також порушуються окремі проблеми стосовно розміщення лікарських засобів у конкретні митні режими.

Ключові слова: лікарські засоби, товар, митний кордон.

Статья посвящена определению юридического статуса лекарственных средств в таможенной сфере, а также формированию теоретических подходов к ряду вопросов перемещения фармацевтической продукции через таможенную границу Украины. Также поднимаются отдельные проблемы относительно помещения лекарственных средств в конкретные таможенные режимы.

Ключевые слова: лекарственные средства, товар, таможенная граница.

The article is devoted to the definition of the legal status of medicinal products in the customs sphere, as well as the formation of theoretical approaches to a number of issues concerning the transfer of pharmaceutical products across the customs border of Ukraine. Also, separate problems are raised regarding the placement of medicines in specific customs regimes.

Key words: medicines, goods, customs border.

Актуальність теми. Лікарські засоби відіграють важливу роль у зовнішньоекономічній діяльності України. Їх імпорт стабільно зростає і зазвичай становить не менше ніж 4% відсотки в структурі загального імпорту. Останнім часом почав зростати й обсяг експорту ліків. Відповідно, лікарські засоби досить часто переміщуються через митний кордон і є предметом митних правовідносин. Забезпечення законності в цих правовідносинах потребує чіткого розуміння особливостей юридичного статусу ліків у митній сфері.

В.М. Пашков, С.Г. Стеценко та інші вчені, досліджуючи правове регулювання фармацевтичної діяльності, звертались до окремих питань увезення лікарських засобів в Україну. Також є низка спеціалізованих досліджень, які присвячені окремому аспектові переміщення фармацевтичної продукції через митний кордон. Як приклад можна навести дисертацію О.М. Дорошевої [1], присвячену імпорту ліків, чи монографію О.М. Шевчука [2] щодо контролю за переміщенням лікарських засобів через митний кордон. Разом із тим у більшості випадків авторам важко втримати баланс між митним правом, з одного боку, і господарським і медичним – з іншого, що зумовлювалось нерозробленістю загальної теоретичної

основи питання. Це не дало змоги й нині сформулювати чітке уявлення, що являє собою переміщення лікарських засобів через митний кордон, яку воно має внутрішню будову, як взаємовідноситься його елементи тощо.

Конкретизуючи наукову проблему, ми спробуємо розв'язати такі завдання. По-перше, визначимось, що являють собою лікарські засоби з погляду митного права, по-друге, у найбільш загальних рисах проаналізуємо, як особливості лікарських засобів-товару впливають на застосування окремих митних режимів.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, через митний кордон можуть бути переміщені лише товари і транспортні засоби комерційного призначення, які під час детального розгляду теж виявляються товарами. Тобто термін «товар» є ключовим для всього митного права. Він більш-менш вдало визначений Митним кодексом (далі – МК) України [3], а вченими розроблена стала система його ознак, до яких належать матеріальність, об'єктивна рухомість і ціна. Іноді згадують про стабільність, здатність до незмінності.

Чи притаманні ці ознаки лікарським засобам? Видається, що так. Хоча в легальному визначенні жодна з них прямо не згадана, однак комплексний аналіз норм Закону